

Richtlijnen Spelmateriaal
0-12 jaar

hero
kindercentra

Richtlijnen spelateriaal

In dit document wordt beschreven aan welke richtlijnen het speelgoed moet voldoen en welke soorten speelgoed aanwezig moeten zijn op de locatie. Ook wordt ingegaan op de inrichting van de ruimte in relatie tot spelen en speelgoed.

Door te spelen beleven kinderen plezier en wordt hun ontwikkeling gestimuleerd. De juiste stimulering is hierbij van belang. Naast de interactie met anderen en het activiteitsaanbod spelen het speelgoed en de inrichting ook een grote rol. Het is daarom belangrijk dat hier bewust en met zorg over wordt nagedacht.

Kennis van de verschillende ontwikkelingsfasen is belangrijk om te weten welke materialen geschikt zijn. Door kinderen te observeren tijdens spelmomenten wordt meestal al snel duidelijk of het speelgoed aansluit bij hun behoeftes, interesse en ontwikkelingsfase. Speelgoed dat goed aansluit stimuleert de kinderen, speelgoed dat niet aansluit bij de ontwikkelingsfase kan juist vervelen of frustreren. Er moet natuurlijk ook speelgoed in de zone van de naaste ontwikkeling aanwezig zijn, zodat kinderen nieuwe vaardigheden kunnen ontwikkelen.

Aan welke voorwaarden moet het speelgoed op de locatie voldoen?

- Het speelgoed prikkelt de fantasie en de creativiteit
- Het speelgoed is veelzijdig en heeft verschillende spelmogelijkheden
- Het speelgoed zet aan tot ontdekken en experimenteren
- Het speelgoed sluit aan bij het niveau, de ontwikkelingsfase en interesse van de kinderen
- Het speelgoed overprikkelt niet (geen batterijen)
- Het speelgoed is duurzaam en bij voorkeur van natuurlijk materiaal

Veelzijdig aanbod

Het aanwezige speelgoed wordt regelmatig afgewisseld, zodat kinderen nieuwsgierig blijven. Het is daarnaast belangrijk dat er voldoende verschillend spelateriaal aanwezig is (denk aan open materialen, echte materialen, themamaterialen etc). Voor alle ontwikkelingsgebieden is er ander spelateriaal.

Sociaal emotionele ontwikkeling:

- Materiaal voor fantasiespel
- Gezelschapsspellen
- Materiaal voor creatief en expressief spel

Motorische ontwikkeling:

- (Zintuigelijk) materiaal voor de fijne motoriek
- Bewegingsmateriaal voor de grove motoriek

Cognitieve ontwikkeling (denkvermogen)

- Puzzels
- Taal-, reken- en denk spelmaterialen
- Boeken
- Constructiemateriaal

Voor de overzichtelijkheid is het spelmateriaal ingedeeld bij slechts één ontwikkelingsgebied, maar het materiaal kan doorgaans meerdere ontwikkelingsgebieden stimuleren. Zo stimuleert bijvoorbeeld constructiemateriaal de cognitieve ontwikkeling maar vaak ook de motorische ontwikkeling.

De inrichting in relatie tot spelen en speelgoed

De inrichting van de groep hangt nauw samen met het spelmateriaal en de speelmogelijkheden. Om prettig te kunnen spelen zijn er een aantal richtlijnen voor de inrichting opgesteld :

- De ruimte heeft een rustige uitstraling en er is aandacht voor de akoestiek
- De ruimte heeft voor kinderen een overzichtelijke indeling
- De ruimte is niet overvol met spullen en speelgoed
- Er zijn verschillende herkenbare speelhoeken (bijv. themahoek, leeshoek/knusse hoek, bouwhoek, huishoek, knutselhoek, 8+hoek)
- Er is vrije ruimte voor bewegingsspel
- Er is ruimte voor de kinderen om zich terug te trekken
- Er is een plek waar kinderen goed samen kunnen spelen
- De ruimte is aantrekkelijk en uitdagend ingericht
- Er is een ontdektafel of thematafel aanwezig (deze wisselt met regelmaat van inhoud)
- Het spelmateriaal is overzichtelijk gegroepeerd
- Het spelmateriaal is goed zichtbaar en gemakkelijk zelf te pakken (ook boeken)
- Het spelmateriaal wordt regelmatig afgewisseld
- Er is spelmateriaal van verschillende niveau's en moeilijkheidsgraad
- Er hangt en staat 'werk' van de kinderen, op ooghoogte

- Er is een plek waar foto's en/of persoonlijke herinneringen van kinderen hangen (bv een familiemuur)
- Er is een plek waar kinderen zelfstandig met materiaal kunnen spelen en werken
- Kinderen kunnen op zachte ondergrond zitten en spelen (bank, kleed, speelmat etc)
- Er is in de ruimte goed oogcontact mogelijk met baby's wanneer zij spelen

Buitenruimte

- Er zijn speeltoestellen/speelmogelijkheden die de grote motoriek stimuleren
- Er is gevarieerd spel materiaal dat de grote motoriek stimuleert
- Het materiaal stimuleert verschillende vaardigheden op verschillende niveau's
- Er is een afgescheiden ruimte voor baby's, waar ze vrij kunnen bewegen.
- Er zijn natuurlijke elementen in de buitenruimte (struiken, bomen, boomstronken, natuurlijke speelaanleidingen)
- Er zijn mogelijkheden voor zintuigelijke ervaringen (zoals zand, water, gras, houtsnippers, kruiden)
- De buitenruimte is zo ingedeeld dat de kinderen half in en uit het zicht kunnen spelen, er is ruimte voor verstoppelijkes
- De buitenruimte is zo ingericht dat er ruimte is voor rustig spel en druk spel
- Het spel materiaal kan zelf gekozen en gepakt worden
- Er is een centrale plek in de buitenruimte waar een georganiseerde activiteit kan worden ondernomen
- Er is een mogelijkheid tot het creëren van een moestuin
- Er is bij voorkeur een gevarieerde ondergrond (tegels, gras, houtsnippers, zand)
- Kinderen kunnen bij voorkeur zelf water pakken

Speelgoedlijsten

Er zijn twee speelgoedlijsten opgesteld; voor 0-1,5 jaar, 1-4 jaar en 4-12 jaar. Hierin zijn voorbeelden opgenomen van geschikt spel materiaal. Het spel materiaal is onderverdeeld in de drie categorieën: sociaal emotionele ontwikkeling, motorische ontwikkeling en cognitieve ontwikkeling (denkvermogen). De lijst is uiteraard niet uitputtend, de genoemde spel materialen zijn voorbeelden ter inspiratie. Het is de bedoeling dat er op de locatie voldoende verschillend spel materiaal uit iedere categorie aanwezig is. Spullen kunnen ook gezamenlijk worden aangeschaft of uitgeleend worden aan andere groepen en locaties. Zo is er meer variatie. Als er nieuw spel materiaal aangeschaft wordt kunnen de kinderen, met name bij de BSO, hier zelf ook over meedenken.

Spelmateriaal kinderen 0-1,5 jaar

<i>Motorische ontwikkeling</i>			<i>Cognitieve ontwikkeling</i>		<i>Sociaal emotionele ontwikkeling</i>		
(bewegings) materiaal voor de grove motoriek	(zintuigelijk) materiaal voor de fijne motoriek	Boeken	Taal-, reken-en denk-spelletjes	Constructie materiaal	Gezelschaps-spellen	Fantasie materiaal	Expressief en creatief materiaal
<p><i>Klim- en klauter-materiaal</i> kussens, staptegels, trapje, klimrekje, balk</p> <p><i>Loopmateriaal</i> loopwagen, trekbeest</p> <p><i>Sjouwmaterial</i> Kleine hoepels, grote blokken, planken, dozen</p> <p><i>Gooimateriaal</i> (Sensorische) ballen met verschillende afmetingen</p>	<p><i>Zintuigelijk materiaal</i> (zien, horen, ruiken, proeven, voelen) rammelaars, bijtringen, knuffels, sensomotorisch materiaal zoals rijstkorrels/zand/pasta</p> <p><i>snoezelmateriaal</i> kinetisch zand zandbakmateriaal spiegel, buizen en flesjes met bijvoorbeeld balletjes / water / rijst / zand erin.</p> <p><i>Divers materiaal</i> Open eind materiaal zoals bijvoorbeeld een kleine open ring, een vergiet, verschillende soorten borsteltjes</p>	<p>voelboeken, knisperboeken prentenboeken, zwart/wit boekjes</p>	<p>Verschillende boekjes (zie boeken)</p> <p>Liedjes zingen voor het ritme van onze taal</p>	<p><i>Vormen:</i> vormenstoof, stapelbekers,</p> <p><i>Bouwmateriaal</i> duplo, blokken</p>	<p>Kiekeboe spelletjes met de pm'er</p>	<p><i>Materiaal:</i> doekjes, doorzichtige doekjes, kleden, dieren, keukentje, poppenwiegje met popje, pannetjes, bekertjes, pollepels, autootjes</p> <p><i>Intercultureel materiaal</i> Muziek (rustgevende)</p>	<p><i>Knutselmateriaal</i> <i>Kosteloos materiaal</i> dozen, wc-rollen, kokers,</p> <p><i>Natuurlijk materiaal</i> Blaadjes, takjes, steentjes</p>

Spelmateriaal Kinderen 1-4 jaar								
Motorische ontwikkeling		Cognitieve ontwikkeling				Sociaal emotionele ontwikkeling		
Materiaal voor grove motoriek	Materiaal voor fijne motoriek en zintuigen	Boeken	Taal-, reken- en denk-materiaal	Constructie materiaal	Puzzels	Gezelschaps-spellen	Fantasie materiaal	Expressief en creatief materiaal
<p>Klim- en klauter-materiaal kussens, glijbaan, staptegels, trapje, optrekstang</p> <p>Loopmateriaal poppenwagen, loopwagen, trekbeest, loopfiets, kruiwagen, step, driewieler</p> <p>Sjouwmateriaal / Loose Parts Hoepels, emmers, grote blokken, planken, kratjes, dozen, dikke takken, boomstammetjes)</p> <p>Evenwichtsmateriaal schommel, klossen, evenwichtsbalk, staptegels, (loop)fiets, step</p> <p>Gooimateriaal Ballen, pittenzakken, kegels, ringen, parachute</p> <p>Sportmateriaal</p> <p>Muziek</p>	<p>Zintuigelijk materiaal rammelaars, bijtringen, knuffels, snoezelmateriaal, snoezellamp, snoezelmuziek, voelbord, spiegel</p> <p>klei, vingerverf, zand/modder zandbakmateriaal, bakken voor sensorisch materiaal (rijst, pasta, kinetisch zand)</p> <p>blotevoetenparcours</p> <p>Divers materiaal kralen, hamertje tik vissenvangspel, puzzels, blokjes, kralenachtbaan, fidget toys</p> <p>Kweekmateriaal moestuintje, tuingereedschap</p>	<p>Boeken voelboeken, knisperboeken, prentenboeken, voorleesboeken, doeboeken, zoekboeken</p> <p>vertelkast met vertelplaten</p> <p>verteltafel met attributen</p>	<p>Taal-spelletjes lotto, bingo</p> <p>Denkspelletjes memory, kleuren-bingo, electro</p> <p>Reken-materiaal materiaal voor o.a. sorteren en seriëren, (groot/klein, meer/minder, kleur, vorm etc), kaartspelletjes</p> <p>weegschaal</p>	<p>Vormen: vormenstoof, stapelbekers</p> <p>Constructie-materiaal kidsknex, duplo, kapla, nopper, grote en kleine blokken, lego, treinbaan</p> <p>verschillende soorten loose parts</p>	<p>Puzzels vormpuzzel, knoppuzzels, vloerpuzzels, jig-saw puzzels, groeipuzzels</p>	<p>Spellen samen met de PM of zelfstandig</p>	<p>Spelmateriaal: verkleedkleden, dokterskoffer, telefoon, winkeltje, kassa, keukentje met keukenspullen (pannen, servies, bestek) tafeltje met stoeltjes, poppen (incl kleertjes), poppenwiegje, knuffels, tentje</p> <p>garage met voertuigen, boerderij met dieren, poppenhuis, poppenkast</p> <p>Loose parts doeken, kleden, dozen</p> <p>Intercultureel materiaal kijkplaten, muziek, verkleedkleden, poppen, muziekinstrumenten, gebruiksvoorwerpen, boeken</p>	<p>Knutselmateriaal Klei, papier, scharen, verf, penselen, vouwblaadjes, kleurpotloden, wasco, stiften, schort</p> <p>Kosteloos materiaal dozen, wc-rollen, kokers, stokken etc</p> <p>Onderzoeksmateriaal vergrootglas, insectenpotjes</p> <p>Natuurlijk materiaal Bladeren, takken, steentjes, zand, water, kastanjes/eikels etc</p> <p>Kunst en cultuur muziekinstrumenten, kunstplaten, verschillende soorten muziek</p> <p>Kookspullen</p>

Spelmateriaal Kinderen 4-12 jaar								
Motorische ontwikkeling		Cognitieve ontwikkeling				Sociaal emotionele ontwikkeling		
Materiaal voor grove motoriek	Materiaal voor fijne motoriek en zintuigen	Boeken	Taal-, reken- en denk-materiaal	Constructie materiaal	Puzzels	Gezelschapsspellen	Fantasie materiaal	Expressief en creatief materiaal
<p>Klim- en klauter-materiaal glijbaan, staptegels, touw ladder</p> <p>Sjouwmateriaal / Loose Parts hoepels, emmers, grote blokken, planken, kratjes, dozen, dikke takken, boomstammetjes)</p> <p>Evenwichtsmateriaal schommel, klossen, evenwichtsbalk, fiets, eenwieler, afwijkende fiets, skatebord, step, rolschaatsen, stelten, lolobal, skippybal, wiebeltol, ewewichtsplaat</p> <p>Gooimateriaal ballen met verschillende afmetingen, ringwerpen, jeu de boules, frisbee, parachute</p> <p>Sportmateriaal tennisrackets, ballen, pionnen, kegelspel, badmintonrackets, pittenzakken, ringen, hoepels, springtouw</p>	<p>Zintuigelijk materiaal fidget toys, klei, kinetisch zand, zand/modder, zandbakmateriaal zand- en watertafel, blotevoetenparcours</p> <p>Divers materiaal strijkkralen, belenblaas</p> <p>Behendigheids-spellen jenga, mikado, domino, knikkers, tafelvoetbal, sjoelbak</p> <p>Kweekmateriaal moestuintje, tuingereedschap, kweekkastje, kamerplanten</p>	<p>Boeken prentenboeken, leesboeken, doeboeken, zoekboeken, kookboeken, informatieve boeken, strips</p>	<p>Taal- spelletjes lotto, bingo,</p> <p>Denk en reken- spelletjes memory, bingo, Electro, mindgames, kaartspel</p>	<p>Constructie- materiaal K'nex, Lego, Kapla, knikkerbaan, treinbaan Lego, blokken, verschillende soorten loose parts</p> <p>Technisch materiaal technisch lego, technische kogel/knikkerbaan, scheikundedoos</p> <p>Onderzoeks materiaal vergrootglas, insectenpotjes, mierenhotel, microscoop materiaal voor proefjes</p>	<p>Puzzels vloerpuzzels, jig-saw puzzels</p>	<p>Spellen Samen met de PM of zelfstandig met andere kinderen</p> <p>Samenwerkingsspellen</p> <p>Bordspellen</p> <p>Strategiespellen</p>	<p>Spelmateriaal: verkleedkleden, dokterskoffer, telefoon, winkeltje, kassa, keukentje met keukenspullen (pannen, servies, bestek) tafeltje met stoeltjes, poppen (incl kleertjes), poppenwiegje, knuffels, tentje garage met voertuigen, boerderij met dieren, poppenhuis, poppenkast</p> <p>speelfiguren (Playmobil, barbies, Schleich-diertjes etc)</p> <p>Loose parts doeken, kleden, dozen</p> <p>Intercultureel materiaal posters, muziek, verkleedkleden, poppen, muziekinstrumenten, gebruiksvorwerpen, boeken</p>	<p>Knutselmateriaal Klei, papier, scharen, verf, potloden, wasco, stiften, wol, stof, kralen, gips, ijsstokjes, stempels, stoepkrijt</p> <p>Kosteloos materiaal dozen, wc-rollen, kokers, stokken etc.</p> <p>Gereedschap hamer, spijkers, figuurzaag, hout,</p> <p>Natuurlijk materiaal bladeren, takken, stenen, zand, water, kastanjes/eikels etc</p> <p>Kunst en cultuur muziekinstrumenten, kunstplaten, muziekaanbod</p> <p>Expressiemateriaal muziek, toneel-attributen, kleding voor toneel en dans</p> <p>Kookspullen</p>